

До разової спеціалізованої вченої ради,
Одеського державного університету внутрішніх справ

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Юзікової
Наталії Семенівни на дисертацію ВОЙЧЕКА ОЛЕКСІЯ СЕРГІЙОВИЧА за
темою «Діяльність Національної поліції України із запобігання
кримінальним правопорушенням у Херсонському регіоні в умовах
воєнного стану», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі
знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»**

Аналіз змісту дисертації та наукових публікацій за темою дисертаційного дослідження О.С. Войчека свідчить про те, що автором здійснено ґрунтовне й системне правове осмислення обраної проблематики, актуальної як у теоретичному, так і в прикладному вимірах. У дисертації сформульовано низку обґрунтованих рекомендацій, пропозицій та висновків, які характеризуються науковою новизною та мають практичне значення для удосконалення діяльності органів Національної поліції у сфері запобігання кримінальним правопорушенням в умовах воєнного стану, з урахуванням багаторівневої системи превенції, що охоплює усунення причин та умов злочинності, роботу з особами з груп ризику, а також профілактику і припинення конкретних правопорушень.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Дисертант обґрунтовує важливість обраної теми дослідження тим, що в умовах воєнного стану діяльність Національної поліції України, особливо у прифронтових регіонах, зокрема Херсонській області, відбувається за підвищеного рівня небезпеки та соціальної напруженості. Воєнні дії, окупація частини територій, постійні обстріли та погіршення соціально-економічних умов істотно впливають на стан злочинності та ускладнюють реалізацію превентивних функцій поліції. Водночас міжнародний і національний досвід засвідчує, що ефективне запобігання кримінальним правопорушенням неможливе виключно за рахунок каральних заходів і потребує комплексного науково обґрунтованого підходу. Саме це зумовлює актуальність

дослідження проблем запобігання злочинності Національною поліцією України на регіональному рівні в умовах воєнного стану та необхідність пошуку раціональних практичних рішень.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами.

Дисертаційне дослідження спрямоване на реалізацію положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 р. № 392/2020); п. 5.2. «Кримінологічна характеристика злочинності в Україні, регіональні (територіальні) її особливості» додатку 5 наказу МВС України від 16.03.2015 р. № 275 «Про затвердження Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років»; відповідає тематиці наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки (наказ МВС України від 11 червня 2020 р. № 454), а також в межах науково-дослідних робіт Одеського державного університету внутрішніх справ «Пріоритетні напрямки розвитку реформування правоохоронних органів в умовах розгортання демократичних процесів у державі» (державний реєстраційний номер №0116U006773), та згідно з планом науково-дослідницької роботи кафедри кримінально-правових дисциплін «Забезпечення кримінально-правової діяльності суб'єктів запобігання кримінальним правопорушенням в інтересах кримінального судочинства» (державний реєстраційний номер № 0124U004215).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Одеського державного університету внутрішніх справ 23 вересня 2024 року (протокол № 2).

Мета та завдання дослідження. *Метою дослідження є здійснення комплексного теоретико-прикладного аналізу проблем запобігання злочинності органами Національної поліції України в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану, формування науково обґрунтованих висновків, а також розроблення практично значущих пропозицій і рекомендацій, спрямованих на вдосконалення чинної поліцейської практики та підвищення ефективності превентивної діяльності.*

Для досягнення зазначеної мети дисертантом були вирішені такі завдання: охарактеризувати стан наукової розробки проблем діяльності Національної поліції

у запобіганні кримінальним правопорушенням у Херсонському регіоні; надати характеристику Національній поліції України як суб'єкту діяльності із запобігання кримінальним правопорушенням; сформулювати методологічні засади дослідження особливостей діяльності Національної поліції України із запобігання кримінальним правопорушенням у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану; вивчити нормативно-правове забезпечення та практичні питання діяльності органів Національної поліції як суб'єкта запобігання злочинності у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану; проаналізувати кримінологічні показники злочинності у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану; розглянути зарубіжний досвід запобігання злочинності правоохоронними органами; з'ясувати міжнародно-правові стандарти у сфері боротьби зі злочинністю та діяльності поліції щодо запобігання кримінальним правопорушенням; запропонувати напрями удосконалення заходів запобігання діяльності національної поліції України із запобігання кримінальним правопорушенням у Херсонському регіоні.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційному дослідженні, базуються на теоретико-методологічних засадах кримінології, узагальненні сучасних вітчизняних і зарубіжних наукових підходів, а також на використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів пізнання. Отримані результати мають належне теоретичне й практичне обґрунтування, що підтверджується глибоким опрацюванням О.С. Войчком значного масиву наукових джерел (234 позиції), представлених працями українських і іноземних дослідників із різних галузей знань.

Наукове значення дисертації, достовірність і новизна наукових положень підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, апробацією результатів під час проведення науково- комунікативних заходів.

Науковий інтерес у дисертаційному дослідженні становить значний масив статистичних даних, представлений у поєднанні з графічним аналізом на основі якого автором окреслено коло сучасних безпекових ризиків та сформульовано відповідні висновки і пропозиції. Зазначені кількісно-якісні показники логічно поєднані з характеристикою особистості правопорушника, що дозволяє комплексно розкрити криміногенну ситуацію регіону в умовах воєнного стану.

Окремої позитивної оцінки заслуговують результати проведеного анкетування працівників Національної поліції України та населення Херсонського регіону, які органічно доповнюють статистичний, теоретичний і практичний аспекти дослідження та слугують належним науковим підґрунтям для формулювання обґрунтованих висновків і рекомендацій автора.

Важливим науково-практичним внеском дисертанта є розроблення програмного підходу до запобігання правопорушенням на регіональному рівні (*Херсонська обласна програма запобігання злочинності в умовах воєнного стану на 2027 рік*), заснованого на чинному законодавстві України та орієнтованого на комплексне забезпечення правопорядку й громадської безпеки. Запропоновані положення ґрунтуються на принципі міжвідомчої та міжсекторної взаємодії органів державної влади, місцевого самоврядування, поліції та громадськості й мають прикладне значення для удосконалення превентивної діяльності в умовах воєнного стану.

До найбільш вагомих результатів, що відображають наукову новизну дослідження, належать наступні положення: *вперше*:

- ✓ обґрунтовано та запропоновано авторську концепцію вдосконалення діяльності органів Національної поліції України у сфері запобігання злочинності в Херсонській області в умовах воєнного стану, яка враховує післяокупаційні ризики та специфіку прифронтового регіону. Концепція передбачає реалізацію комплексу організаційно-управлінських і превентивних заходів, спрямованих на мінімізацію воєнних загроз, профілактику соціально зумовленої злочинності, розвиток цифровізації та кримінального аналізу, підвищення рівня професійної підготовки поліцейських, зміцнення довіри населення, а також розширення міжвідомчої й міжнародної співпраці;
- ✓ розроблено проєкт Херсонської обласної програми запобігання злочинності в умовах воєнного стану на 2027 рік, у якій дисертантом визначено пріоритетні напрями діяльності, зокрема забезпечення безпеки прифронтових і деокупованих територіальних громад, протидію незаконному обігу вогнепальної зброї, запобігання проявам колабораціонізму та диверсійної

діяльності, протидію шахрайству й зловживанням у сфері гуманітарної допомоги, а також розвиток системи психосоціальної підтримки населення;

- ✓ визначено та систематизовано групи факторів негативного впливу на діяльність Національної поліції як суб'єкта запобігання злочинності у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану, які класифіковано за такими групами: нормативно-правові, кадрові, психологічні, матеріально-технічні, інформаційно-комунікаційні та деструктивні.

Низку положень автором було *удосконалено*, зокрема:

- ✓ науковий підхід до організації діяльності органів поліції в умовах воєнного стану, який орієнтований на посилення превентивної функції, забезпечення публічного порядку та безпеки громадян, а також реагування на нові безпекові виклики. Запропонований підхід передбачає розширення напрямів захисту вразливих категорій населення (зокрема дітей, осіб, звільнених з полону, осіб, які зазнали втрати рідних і близьких унаслідок бойових дій), удосконалення контролю за обігом зброї, залучення поліції до протидії диверсійно-розвідувальній діяльності та розвиток партнерської взаємодії з населенням;
- ✓ розуміння міжнародного поліцейського стандарту як загальноприйнятої моделі поліцейської діяльності, закріпленої у фундаментальних міжнародно-правових нормах і рекомендаціях, яка визначає мінімально необхідний рівень вимог для імплементації у національну правову систему держави;
- ✓ тлумачення міжнародно-правових стандартів діяльності поліції у сфері запобігання злочинності як системи універсальних і регіональних норм та принципів, що встановлюють допустимі межі, способи й гарантії реалізації поліцейських повноважень. Такі стандарти спрямовані на поєднання ефективності правоохоронної діяльності з дотриманням прав і свобод людини, зменшення чинників злочинності та посилення превентивного впливу на кримінальні правопорушення.

Завдяки проведеному дослідженню *дістали подальшого розвитку*:

- ✓ науковий підхід до розуміння основних детермінант злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану;

- ✓ наукове бачення шляхів імплементації зарубіжного досвіду запобігання злочинності поліцейськими структурами;
- ✓ місце та значення міжнародних правових стандартів у системі організаційно-правових основ запобігання злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану.

Повнота висвітлення результатів дослідження в опублікованих працях.

Теоретичні положення і практичні рекомендації, що сформульовані в дисертаційній роботі, достатньою мірою відображені у 7 наукових публікаціях, серед яких 3 статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових з юридичних наук, 4 тези доповідей у збірниках, що оприлюднені на міжнародних науково-практичних конференціях. Наведені праці мають значний внесок в розбудову кримінального права та кримінологічної науки.

Оцінка оформлення дисертації та академічної доброчесності авторки.

Дисертацію написано державною мовою з дотриманням вимог наукового стилю, оформлення дисертації здійснено відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України. Зміст дисертаційної роботи логічний, виклад матеріалу послідовний і достатньою мірою розкритий. Всі випадки використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела, оформлені у належний спосіб. В дисертаційній роботі відсутні академічний плагіат, фальсифікації та фабрикації.

Ідентичність змісту анотації та основних положень дисертації. Аналіз змісту анотації свідчить про її відповідність основним положенням дисертації та відсутність у ній не зазначених в основному тексті дисертації положень. Анотація є узагальненим стислим викладом основного змісту дисертаційної роботи, вміщує положення наукової новизни, дає уявлення про наукове та практичне значення проведеного дослідження. Анотація подана українською та англійською мовами та відповідає вимогам, встановленим МОН України.

Сукупність ключових слів, наведених в анотації, відображає тематику дисертаційної роботи та відповідає її змісту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані та викладені в цій роботі положення, висновки можуть

використовуються у:

– *практичній діяльності* – в якості заходів з підвищення ефективності діяльності Національної поліції України щодо запобігання злочинності в Херсонському регіоні в умовах воєнного стану;

– *у правотворчій діяльності* – під час вдосконалення нормативно-правових актів із запобігання злочинності Національною поліцією України в Херсонському регіоні з урахуванням умов воєнного стану та повоєнного періоду;

– *науково-дослідній сфері* – як теоретична база для наукових досліджень регіонального запобігання злочинності та діяльності поліції по запобіганню злочинності в умовах воєнного стану (акт впровадження в наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 10 лютого 2026 р.);

– *освітньому процесі* – під час підготовки навчально-методичних видань та у проведенні навчальних занять із дисциплін «Кримінологія», «Кримінологія та профілактика правопорушень», «Кримінальне право України» (акт впровадження в наукову діяльність Одеського державного університету внутрішніх справ від 10 лютого 2026 р.).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з анотації, вступу, 10 підрозділів, висновків, списку використаних джерел, що включає 234 найменування, 8 додатків. Повний обсяг дисертації становить 223 сторінки, з яких: основний текст 158 сторінок, список використаних джерел – 27 сторінок, додатки – 22 сторінки.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Дисертантом на основі аналізу та узагальнення підходів і наукових положень з проблематики дослідження розроблено та обґрунтовано напрями вдосконалення діяльності органів Національної поліції України у сфері запобігання кримінальним правопорушенням у регіоні, що функціонує в умовах воєнного стану. Водночас слід зауважити, що не всі ідеї та висновки автора є однаково повною мірою аргументованими та можуть викликати наукову дискусію. Проте дискусійність окремих положень свідчить про складність і багатовимірність піднятої наукової проблеми, а не про недоліки дослідження, та створює підґрунтя для подальшого розвитку наукових підходів і формування нових, практично

орієнтованих пропозицій у сфері запобігання злочинності в умовах воєнних викликів.

Але є низка питань які потребують обговорення при публічному захисті:

1. У запропонованому авторському визначенні «запобігання злочинності» (С. 42 дисертації), використано низку суміжних термінів («протидія», «попередження», «профілактика», «запобігання»), що без їх чіткого розмежування може створювати термінологічну надмірність і потребує концептуального уточнення. Невпорядковане використання зазначених термінів у межах одного визначення може створювати враження семантичного дублювання та ускладнювати сприйняття запропонованої дефініції, оскільки не дає змоги чітко простежити ієрархію, логіку та функціональне призначення кожного з названих елементів. За відсутності їх чіткого розмежування або обґрунтування як структурних складових єдиного процесу виникає ризик змішування рівнів і форм превентивного впливу, що знижує методологічну чіткість поняття.

У зв'язку з цим доцільним видається або термінологічне узагальнення (з використанням одного базового поняття з подальшим розкриттям його складових), або чітке концептуальне розмежування зазначених категорій із визначенням їх місця у загальній системі запобігання злочинності. Такий підхід сприятиме підвищенню наукової точності визначення та його прикладної цінності для правозастосовної практики.

2. Доцільною та концептуально значущою є теза О.С. Войчека про те, що саме ефективна взаємодія поліції та громади може слугувати основою сучасної стратегії розвитку поліцейської діяльності та запобігання злочинності (С. 78-79 дисертації). Такий підхід є своєчасним, особливо в умовах воєнного стану й післявоєнної трансформації суспільства, коли зростає потреба у довірі, соціальній згуртованості та спільній відповідальності за безпеку. Позитивний досвід держав Європейського Союзу свідчить, що моделі «community policing» сприяють зниженню рівня криміногенності, підвищенню легітимності поліції та ранньому виявленню загроз на локальному рівні.

Водночас, вважаю, запропонований підхід потребує уточнення та адаптації до реалій прифронтових регіонів, зокрема Херсонщини. Поліцейська діяльність,

орієнтована на громаду, не може розглядатися як універсальний інструмент без урахування обмеженості ресурсів, підвищених безпекових ризиків, наявності диверсійних загроз та соціальної дестабілізації. У цьому контексті надмірне перенесення моделей мирного часу без належного коригування може знизити їх практичну ефективність. Отже, підхід, заснований на партнерстві поліції та суспільства, безумовно заслуговує на підтримку, проте його реалізація має ґрунтуватися на поєднанні превентивних, силових і управлінських механізмів, чіткому нормативному регулюванню та диференційованому застосуванню залежно від умов функціонування поліції як у звичайному режимі, так і в ситуаціях надзвичайних подій та воєнних викликів. *Тому, дисертанту доцільно, під час публічного захисту, уточнити межі, умови та практичні механізми реалізації вказаного підходу партнерської взаємодії поліції та громади, з урахуванням специфіки воєнного стану та прифронтових територій.*

3. Слід відзначити, що автор у підрозділі 3.1. «Зарубіжний досвід запобігання злочинності правоохоронними органами» здійснив ґрунтовний і різноплановий аналіз зарубіжного досвіду запобігання злочинності, зокрема на прикладі Франції, Японії, Австрії, Італії, Німеччини, США та інших держав, акцентуючи увагу на різних моделях поліцейської діяльності, рівні централізації, превентивних механізмах, ролі громади й цифрових інструментах. Разом із тим, попри задекларовану на початку розділу цінність порівняльно-правового дослідження, підсумкові рекомендації щодо можливостей імплементації цього досвіду для України мають досить узагальнений та абстрактний характер і не повною мірою враховують специфіку діяльності поліції в умовах воєнного стану та прифронтових територій. *Тому важливо, у процесі публічного захисту, деталізувати практичну цінність здійсненого порівняльного аналізу та чітко окреслити, які саме елементи зарубіжних моделей запобігання злочинності можуть бути ефективно імplementовані в умовах України*

Крім того, доцільно було б зосередити порівняльний аналіз на досвіді держав, які функціонували або функціонують в умовах збройних конфліктів чи тривалих підвищених безпекових ризиків, зокрема таких як Хорватія та Ізраїль. Країни, обрані автором для порівняльного дослідження, попри безперечну наукову цінність

їхнього досвіду, не перебували в умовах воєнного стану, співмірних із сучасними українськими реаліями. У цьому контексті звернення до практик Хорватії та Ізраїлю могло б суттєво збагатити дослідження, надати йому більшої прикладної спрямованості та дозволити виокремити релевантні управлінські, превентивні та організаційні рішення для впровадження у національну теорію і практику діяльності Національної поліції України в умовах війни та повоєнного відновлення.

4. Запропонована автором теза щодо недостатньої глибини та узгодженості міжнародно-правового регулювання співпраці держав у боротьбі зі злочинністю є загалом слушною й актуальною (С.137 дисертації). Водночас вона має декларативний характер і потребує більшої конкретизації, зокрема щодо того, які саме доктринальні прогалини міжнародного права мають на увазі, у яких сферах вони проявляються та як саме відсутність договірної узгодженості впливає на ефективність міжнародного кримінального правосуддя і протидію транснаціональній злочинності. *Потребує роз'яснення при публічному захисті, у чому саме полягає недостатня узгодженість міжнародно-правових механізмів співпраці держав у боротьбі зі злочинністю та як це впливає на їх практичну ефективність.*

5. Слід позитивно оцінити комплексність підходу автора до висвітлення системи спеціальних заходів профілактики правопорушень та визначення об'єктів такої профілактики (С. 155-156 дисертації). Водночас, на нашу думку, спрямованість спеціальних заходів і коло об'єктів спеціальної профілактики потребують додаткового врахування сучасних криміногенних тенденцій, зумовлених воєнним станом, тимчасовою окупацією окремих територій та підвищеними безпековими ризиками.

Зокрема, у попередніх підрозділах дисертант, аналізуючи кількісно-якісні показники злочинності та особистість злочинця, обґрунтовано виокремлює такі криміногенні явища, як колабораціонізм і злочини проти основ національної безпеки, що є характерними саме для Херсонського регіону. Однак у підрозділі, присвяченому спеціальній профілактиці, ці особливості не отримали належного подальшого розвитку, хоча вони мають принципове значення для формування ефективної регіональної моделі запобігання злочинності.

Вважаємо, що з метою підвищення ефективності заходів запобігання кримінальним правопорушенням органам поліції загалом, а в Херсонському регіоні зокрема, доцільно змістити акцент на ранні превентивні та профілактичні механізми, спрямовані на випереджувальне реагування. При цьому особливої уваги заслуговують заходи соціальної профілактики, адміністративного нагляду, своєчасного реагування на порушення громадського порядку, перевірок ризикованих категорій осіб у взаємодії з громадськістю та залучення населення до спільної діяльності з запобігання злочинності. *Враховуючи викладене, додаткового уточнення потребує питання щодо спрямування спеціальних превентивних і профілактичних заходів на нейтралізацію воєнно обумовлених криміногенних ризиків, зокрема пов'язаних із колабораційною діяльністю, злочинами проти національної безпеки, підвищеною латентністю правопорушень і соціальною дезадаптацією населення в прифронтових умовах.*

Слід підкреслити, що висловлені зауваження мають переважно рекомендаційний і дискусійний характер, спрямовані на уточнення та подальший розвиток окремих положень дослідження та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації О.С. Войчека, її достатньо високий теоретичний рівень, наукову новизну й практичну значущість.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертаційна робота Войчека Олексія Сергійовича на тему «Діяльність Національної поліції України із запобігання кримінальним правопорушенням у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану», є завершеною кваліфікаційною науковою працею, у якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для теорії кримінології та практичної діяльності Національної поліції України. Отримані результати можуть бути використані для вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання та практики реалізації превентивної діяльності поліції в умовах воєнного стану, зокрема в прифронтових регіонах України

2. Дисертаційна робота Войчека Олексія Сергійовича на тему «Діяльність

Національної поліції України із запобігання кримінальним правопорушенням у Херсонському регіоні в умовах воєнного стану» за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам чинного Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого постановою Кабінету Міністрів № 44 від 12.01.2022 р., а її автор – Войчек Олексій Сергійович, на підставі прилюдного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії у галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

професор кафедри адміністративного
і кримінального права Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара,
доктор юридичних наук, професор

Наталія ЮЗІКОВА